

ANY VI

NÚM. 256

BARCELONA 21 JULIOL 1893

Còpia fot. de Audouard y C.

No mirin de fit a fit
que 'm sofoco d' alló més;
y vostés, també, després.
passarian mala nit.

Lo defalliment del teatro espanyol

TOTHOM està conforme en que 'l teatro espanyol que tants y tants días de gloria ha tingut, està atravessant un període de espantosa crisis, que, deturantlo en la seva alta volada, deixa sense moviment sas alas y li roba l' alé del cor; fent que descendeixi avergonyat del pinàcul ahont plé de llores s' havia elevat. Tothom està convensut de que la crissis se fa sentir, de que son palpables los efectes de la decadencia, pero ningú ó casi ningú desplega la seva activitat pera contrarrestarla, per mes que, sent conegudas las causas de la enfermetat, fora facilissim, si bons desitjos hi havia, de sométrela á un tractament tan senzill com satisfactori.

Pero, desgraciadament, 'ls que mes talent tenen pera curar lo mal, son los que, responent, casi sempre, sols á la seva conveniencia, concedeixen privilegis mes ó menos merescuts á determinada persona, posantla exclusivament al servey del malalt, quan aquest necessitaria pera recobrar la vida, que sos servidors mes lleals y antichs, no s' apartessin un instant de son llit d' agonía.

Aixó mereix una aclaració.

Los tutors del malalt, anomenemlos així, los que podrian salvarlo, son los escriptors de mérit universalment reconegut; los seus bons servidors alguns actòrs que, com en Vico, y en Ricardo Calvo digne successor de son germá Rafel, han honrat ab sas creacions la escena, y qu' ara, ab desagrahiment marcat, son olvidats y posats á recó pel tutor que mes obligat deuria estarlos pels llarchs y profitosos serveys que li han fet.

No tindré d' esforsarme gayre perque al menos la gent de bastidors compregui perfectament quí es lo tutor desagrahit á que 'm refereixo; ja que, 'ls que intervenen en lo teatro coneixen millor que jo 'ls rumors que respecte d' ell corran.

En Vico li ha estrenat varios dramas, en alguns dels quals se llegeixen dedicatorias á dit actor, contenint frases d' admiració y agrahiment del reputat dramaturch qu' ha demostrat ab sa conducta posterior, que no existia tal agrahiment y tal admiració y qu' aquellas parauletas ensucradas no eran mes que *guayaba* que donava l' escriptor al home qu' ab verdader carinyo y grandíós talent posava sos dramas en escena.

Quan lo desagrahit tutor ha cregut que no necessitava ja los serveys del eminent intérprete de moltes de sas obras, no tan sols ha terminat l' adulació sino que ni un sol drama mes li ha donat del qual pogués treure merescuts beneficis, com á premi á sos valiosos treballs. Si millor recompensa hagués rebut en Vico, si hagués tingut com avants lo just favor del que 's deya son admirador, tal vegada ara no tindriam lo sentiment de veure, al primer dels actors espanyols ab que comptem en la actualitat, marxar á América pera poguer donar un trós de pá á sa familia.

¡Quanta farsa y quant desagrahiment!

Y si aixó no fos prou, si no resultés prou demostrada la incorrecta conducta observada per l' autor que principalment nos ocupa, no será per demés que se sápi-ga que al regressar Rafel Calvo de la gloriosa *tournee* á América de tots coneguda, época en que 'ls escriptors espanyols no cobraven ni un sol céntim com á drets per la representació de sas obras en Ultramar; al tornar á sa pátria carregat d' honra y profit, sense tenir cap obligació de ferho, se va encarar ab lo nostre autor y va dirli, «Mestre; durant ma estada á América he guanyat molts llores y molts pesos; los llores vos los donaria tots de bona gana, pero com que no 'n fariau gran cosa, espero qu' us dignareu acceptarme aquets quants mils duros á que calculo ascendi-

ría la cantitat qu' hauria hagut d' abonarvos com á drets de propietat si hagués representat los vostres dramas en Espanya».

Y l' escriptor va embutxacarse 'ls naps, maco, maco. ¡Quin modo de proceder mes noble fou lo d' en Rafel Calvo!

Havía fet quartos y, lliberal com sempre, volgué qu' en participés lo seu autor predilecte.

Veyám ara, com ha pagat l' autor á n' en Ricardo Calvo, successor de son germá Rafel, la lloable acció per aquest últim portada á cap.

Quan en Ricardo vingué á actuar en nostre teatro Principal en la última temporada d' hivern, ho feu, sens dupte, comptant ab la promesa del dramaturch tantas vegadas citat de que durant lo primer abono li enviaria un drama original y la traducció d' un altre pera estrenar en dit colisseu, puig los cartells oferian als abonats tals estrenos.

Pero terminá lo primer abono sense qu' arrivés la traducció y l' obra inédita tan desitjada y del mateix modo transcorregué lo segón; informalitat de la que, segons noticias, no era culpable en Ricardo Calvo. Aixó no fou inconvenient pera que en la mateixa temporada estrenés lo nostre escriptor duas obras en Madrid.

Aixís pagá l' autor l' esplendidés d' en Rafel á son retorn d' América.

No s' acaba tot aquí: Recentment havent sigut premiat un drama al autor que no havia complert sa promesa, en Ricardo sollicitá d' ell pera ressarcirse en part dels perjudicis que li havia causat, privilegi d' estrenar dita producció en Valencia, y son autor li concedí tal gracia. Pero quina no fora sa sorpresa quan al arribar á aquella ciutat, s' enterá de que en Pepe González que havia estat molt temps, veient lo teatro casi buyt; havent lograt lo mateix privilegi per ell sollicitat, feya ja un mes que donant representacions de la obra premiada omplia lo teatro com per encant.

D' aquest modo ha recompensat lo nostre autor lo molt que també per ell ha fet en Ricardo Calvo.

Per aqueix escriptor no mes existeix ja un geni de la escena y es aquest una senyora que á mes de no valer tant com ella 's pensa, deu bona part de son enlayrament artístich á n' en Ricardo, qui, quan la portava en sa companyia, cada nit, al terminar las representacions li repassava y li ensenyava los papers qu' havia de desempenyar en la funció del día següent, ab tant carinyo com pogués ferho aquell eminent actor francès que encarregat de ferla una gloria de la escena francesa nos la va retornar desseguida creyent, sens dupte, que foren inútils tots los seus esforsos, perque la educanda no era de prou bona pasta.

Pero, no obstant, pera ella son tots lo privilegis, gracias y concessions, com si 's tractés d' una celebritat may vista.

L' autor que á tots sos favoreixedors ha desatés; demostrant ser molt *guerrero*, promet—y compleix sa paraula—duas obras per temporada á las empresas que contractin á sa dama favorita.

Inútil dir que 'ls empressaris se la disputan com dos anticuaris un xavo estrany y d' época remota.

Mes encare: lo dramaturch de que venim parlant, al escriure sas obras no posa en net una escena, ni un vers sisquera sense consultarho avants á sa predilecta, cosa que á més de rebaixar la superioritat que deu ferse valer tot autor de la seva talla, descubreix un servilisme incomprendible.

Aixó fá que dama tan distingida y afalagada, s' imposi á las empresas, exigint, encare que no mes puguin donarse quinze funcions, siga per la causa que 's vulga, que 's destini una d' ellas á son benefici.

Y no hi ha mes que baixar las espatllas, perque las exigencias d' ella representan dos obras del altre, ó lo que es igual: uns quants plens á vessar.

Ultimament, sent desatesas las queixas dels abonat

va celebrar dita senyora la funció de son benefici fora d' abono, y á imetat de temporada! gracia concedida rarissimas vegadas á artistas de mérit per tots reconegut.

La taquilla no va donar lo resultat que s' esperava; pero ja 's va lograr fer sortir de casillas als abonats queixosos de tenir de *rosegar sempre 'ls ossos*.

Los regalos també foren poch y magrets, puig á no haverhi los de dos ó tres artistas y 'l de un autor catalá y 'l seu lacayo,—qual autor encare que 's tracti d' obsequiar á un autor de Castella brinda en llengua catalana quan sab que del seu brindis n' ha d' haver esment lo seu remat d' ovellas—á no haverhi los citats regalos, dich, la beneficiada s' en hauria anat á casa ab la panera buyda.

Al comensar aquestas ratllas me condolia del abandono en que tenen al teatro espanyol los que podrian salvarlo. Lo privilegi ò monopoli de que acabo de donar compte es proba palpable de que tal abandono existeix, perque si tenim dins d' Espanya mitja dotzena d' actors de mérit, dels que 's dedican al verdader gé-

nero dramatich, y 'l públich desitjós de novetats teatrals 'ls demana estrenos de debó y ells no poden donalshi per ser una sola la persona favorescuda, es més clar que 'l sol que 'ns il·lumina que 'ls autors de talla que fan distincions tan odicasas no 's preocupan poch ni gayre del esplendor de son teatro, puig desatenen als artistas que podrian donarli nous dias de glória.

Tots nos queixém del increment qu' han presa queixas insulas sarsuelotas en un acte; pero 'ls teatros en que nos las serveixen son los mes concurreguts.

Los actors de talent que 's dedican al género sério, se moren de gana, per la senzilla rahó, com ja he dit, de que no poden oferir novetats al publich que los teatros per horas li presentan.

Acabín, donchs, las distincions, que, ó molt m' enganyoó 'l favor qu' ara logran los sarsueleros de tres dos l' obtindrán los artistas de debó y l' anémia que porta tan arrelada lo teatro espanyol, desapareixerá y novas fonts de vida impulsarán son progrés.

LLICENCIAT VIDRIERAS.

LA MEVA DONA

SONET

¡No coneixen, lectors, la meva dona
Es un tipo baixet, es bastant na
lletxa y grossa que sembla una tarta
en sí, que condició cap ne te bo

Caminant pe 'ls carrers de Barcelo
la vaig coneixe jo ¡qué taramba
'ns vam fè amichs tots dos y una maña
lo cura 'ns va tirar de dalt la tro

Al cap de mitj anyet... ¡púml una ne
Jo prou li preguntava:—Pero, Ta
¿qu' es aixó? Y ella deya:—Deu ho ma
y, ja ho veus, es un mal que no té esme

Mes, n' á mí se sembla la tal ni
tant... com una sogra á una galli

SALVADOR BONAVÍA.

NA

SONET

MARÍA, per favor jo t' ho demano
que siguis un xiquet mes bondadosa,
mes fina, mes amable y carinyosa
y sobre tot que fassis lo que 't mano.

Que aplaquis si *pot ser*, nena, 'l teu vano,
que siguis mes prudenta y afanyosa,
que no siguis com ets tan orgullosa
y tinguis mes *decencia* 't recomano.

Procura, si es que vols, no sè embustera,
com també no fer tant la *presumida*;
procura 'n fi donarte millor vida
no fentne com ne fas la batxillera.

Si observas lo que 't dich que 's poca cosa,
encare y ab lo temps pots ser ma esposa.

F. AROLAS BALAGUER.

LLETRETA

¡Qui sigui confrare
que prengui candela!

Ni industria ni ofici
conech qui no té,
y ab tot se manté
darrera del vici;
explota al novici
que res no repara
ni d' ell se receia...

¡Qui sigui confrare
que prengui candela!

Conech un tanoca
que es diu, socialista,
y 'ls tontos conquista
per treurels la moca;
de ciencia 'n te poca:
groixuda la cara,
lo nas de gardela.

¡Qui sigui confrare
que prengui candela!

Hi ha qui, estafalari,
ab l' honra ífrica
y 'l pit se repica
resant lo rosari
pujar al Calvari
prou diu que 's prepara,
més, tot es novela...!

¡Qui sigui confrare
que prengui candela!

Conech un avaro
que ab l' or tant sols pensa,
y allò que un hom' llensa,
desitja estalviarho;
despotich y raro,
malalta sa mare
¡li nega una pela!

¡Qui sigui confrare
que prengui candela!

Hi ha qui ab malas fetas
arriva á banquer,

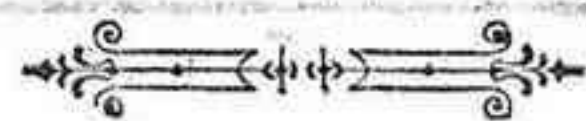
y explota al obrer
que ignora sas tretas;
estira cordetas,
fent veure l' ampara
mes ferm lo repela,

¡Qui sigui confrare
que prengui candela!

En fi conech critich
que ven son criteri,
y ab gens de misteri
son vot un politich,
del gust sodomitich
hi ha qui te la cara
y... amaga la tela!

¡Qui sigui confrare
que prengui candela!

JOSEPH M.ª CODOLSA.

UN IDILI

--Aqui tinch lo quadro.
Pot ser massa aprop.

--Reculém un parell de passos.

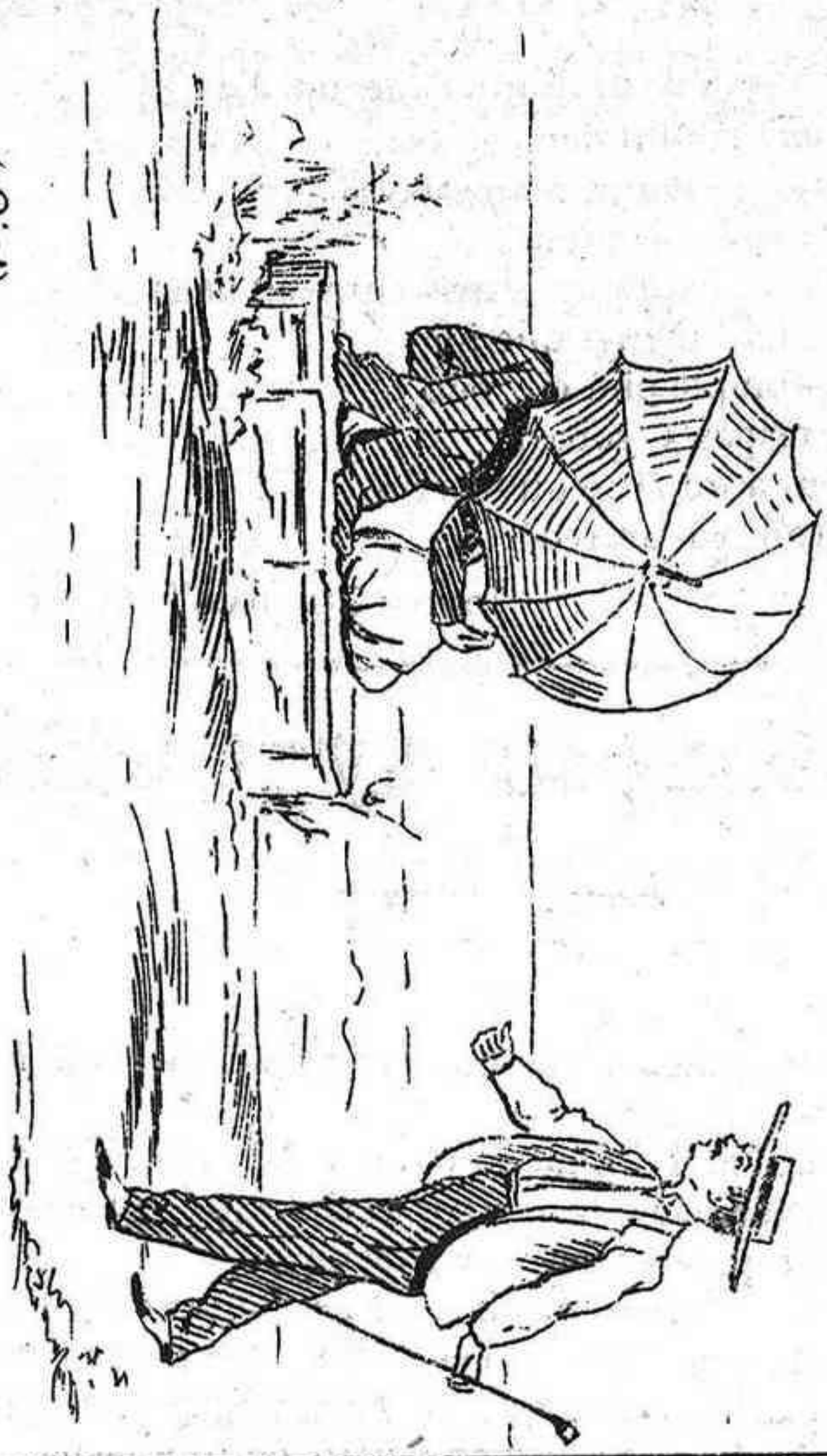

--¡Ay!

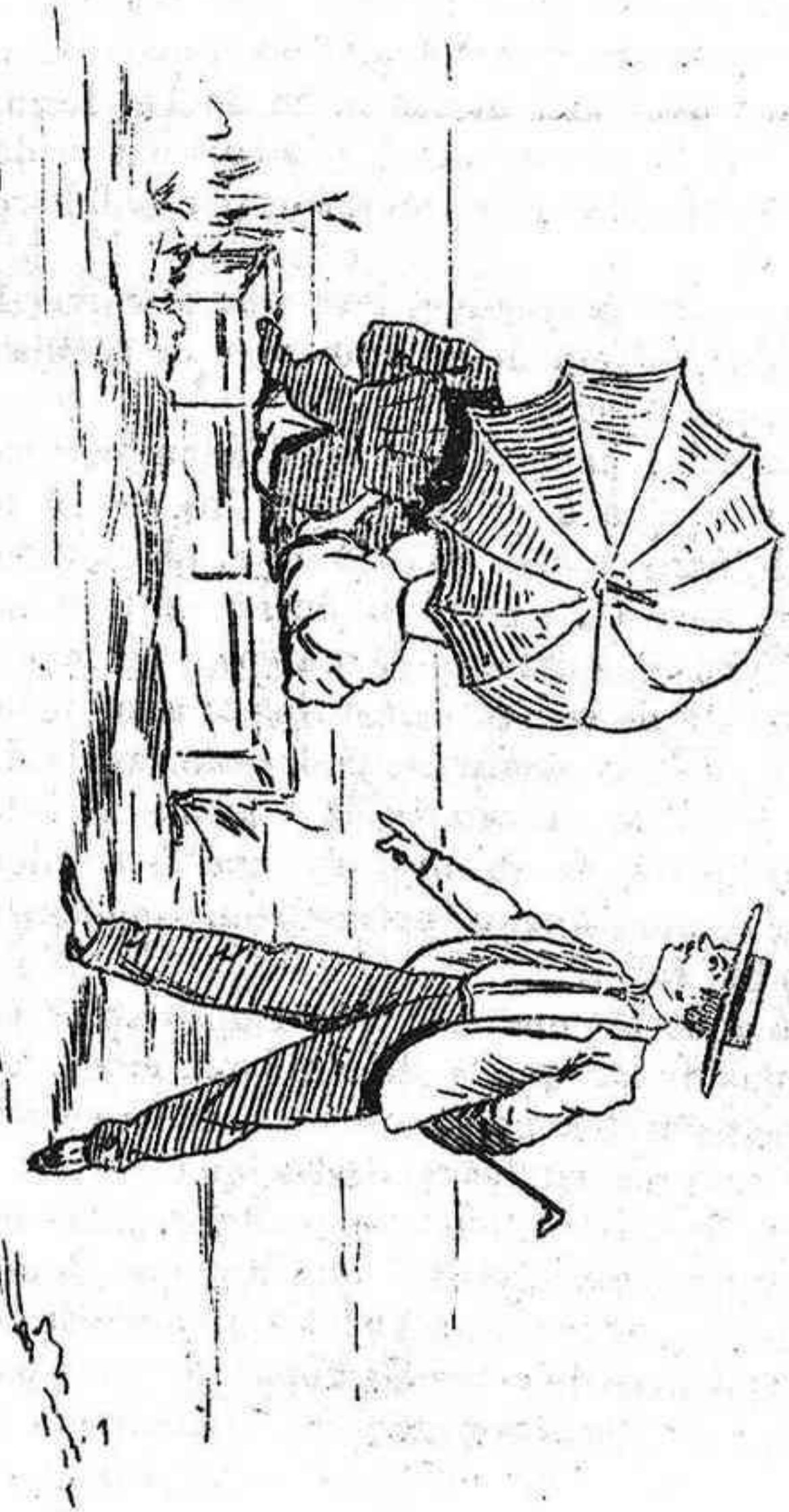

--¡Deul.. Com m' he posat.

—(Ojoi)

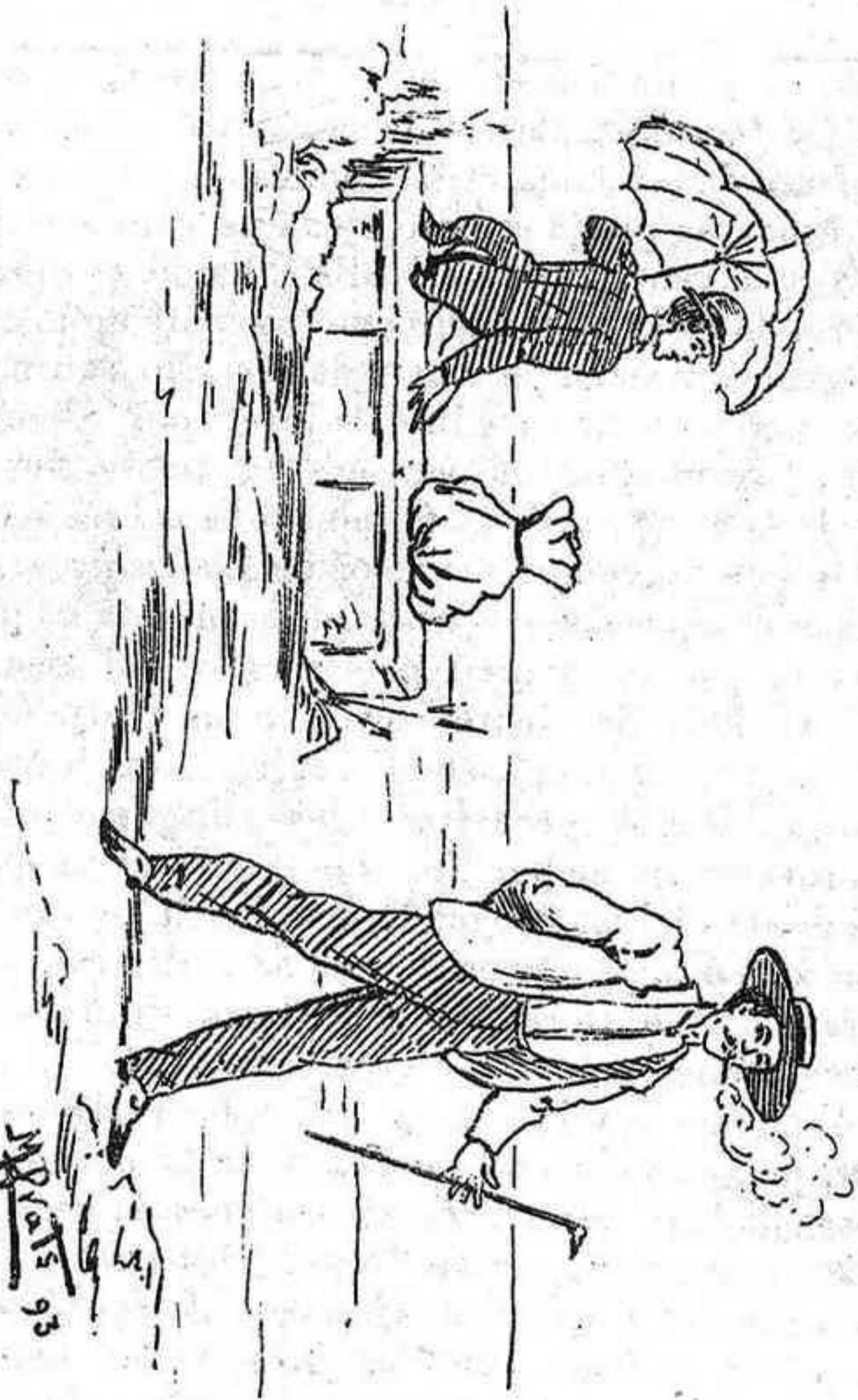
—Epi.

—Qué hi ha?

—(M' he tallat.)

M. Pons 93

PARODIA

CONTAN d' un burot, que un día ser tan gandul demostrava, que tot lo temps malgastava en qualsevol tontería.
—¿N' hi haurá un altre—entre ell pensava— que vigili menys que jo?
De prompte girá en rodó y la resposta trobava veient á un altre qu' estava adormit en un recó.

JOSEPH PUJADAS TRUCH.

Assumpto aygualit

REM lo pensament de que 'ns trobém en *La Deliciosa*.

Y que entrém d' un modo ó altre allá ahont se banyan las donas, moguts per la curiositat de veure al natural unas quantas bellesas femeninas.

Y que no veyém rés d' aixó, no perque en los banys de mar no hi hagin donas ben fetas, sino perque tant aquestas com las altrás que no ho son gayre, cubreixen sas excitadoras gracias ab vestits de tota mena.

No obstant aixó, sos tipos revelan perfectament lo que son ellas y si desapassionadament las inspeccioném, veurém que per cada una que n' hi ha de ben formada y bonica, n' hi ha deu al menos que sols nos cridan l' atenció per sas formas voluptuosas ó per sa falta de formas.

Y aixó no es d' extranyar per mes que al carrer figurin lo contrari, arregladetas com van de cotilla y altrás trampas per l' istil.

¿Quantas vegadas haurém vist una dona anar cap als banys de mar, que á primera vista 'ns haurá fet l' efecte d' una bona moxa per lo alta, plena y magestuosa, y que després, á punt de ficarse al mar, nos haurá fet caure las alas del cor ab son cos gros com un sarrió, ab sa panxa de señor rector, los brassos prims en comparació dels que deuría tenir; las camas teixidas de venas com las d' un carreter y de vegadas peludas com las mevas, acabant ab uns peus malfets, plens d' unyeros per lo molt que 'ls oprimeixen, volguentlos fer ser bufóns per forsa?

Y deixant á aquestas que casi bè sempre solen ser senyoras casadas de las que 's donan bona vida y volen estar grassas per fer goig, ¿quantas no 'n veurém de casadas y solteras en los tranvías que portan la gent als banys de la Barceloneta, que degut á las encubridoras cotillas y als anyadits que 's posan, figurarán donas bufonas, esbeltas, provistas de totas las bellesas necessarias pera deleytar als homes, y que posadas al bany nos desilusionan del tot, contemplantlas magres, primas y llisas de tot arreu, com si Sant Joseph hi hagués passat lo ribó?

Desenganyemnos; lo principal que tenen las donas pera enamornarnos, sigan blancas ó morenas, finas ó be rasposas, es la cara; y aixó ho tenen sempre á la vista

de tothom. Per lo tant no tenim de pledejar per veure'ls altrás cosas amagadas que molt sovint resultan enganyadoras, com tampoch de fer cap paper ridícul anant á nadar aprop d' ellas, ó guaytant per las oberturas de las estoras que 'ls serveixen per resguard, ó per alguna esclatxa de la barraca.

Si entre ellas n' hi ha de ben fetas y bonicas ab pretensions d' agradar, no passin cuydado'ls banyistas, que per poch que pugan ja 's deixarán veure ab lo pretext de nadar fora las onas. Las donas ho fan aixís.

Ara bé: aném allá ahont se banyan los homes. Aquets no gastan altres vestits per banyarse que 'ls de punt de samarreta, ni altrás pessas de punt que 'ls taparabos. D' ells podrém dir que semblan gimnástichs, pero may dirém que semblin disfressas com ho aparentan las donas.

Tocant als tipos masculins que 's banyan, n' hi ha de grassos, magres, negres, peluts y d' estrafets que també fan riure.

Fent semblans ab los peixos, trobarém que l' home que tot nadant cap á la part de las donas, va observant sas hetxuras, sos mohiments y posturas, com si may hagués vist "una gallina mullada" sembla un *llus*. Lo qui 's tira en un bòt desde la palanca al mar, sembla una *llisa*; y un' *anguila* aquell que sent llarch y prim va nadant de correguda. L' home grossot que 's llenca de panxa al aygua sembla un *pop*; y 'l que va de q atre grapas per la sorra, un *cranch*. Los joves que entran y surten del mar ab tota la gresca del sigle, semblan *sardinetas*; los xicots que juguetejan ab las onas, *xanguets*, y 'ls mes petits que 's banyan al mar en los braseos de son pare, *peix sense sanch*. ¿Y á quins peixos dirém que se semblan aquells tipos que aiejuts en la platja se cubreixen tots de sorra? A las *anxovas*.

Pero ja qu' havém fet lo pensament de trobarnos en *La Deliciosa*, parlém de sa galería desde la qual se disfruta de tan bona vista, com es la que ofereix aquella espayosa platja sempre plena de banyistas.

Ara á veure: ¿per qué allá s' ha de permetre á las donas de totas condicions que 'ns contemplin tant com vulgan, convertits en uns Adams? ¿No saben los que aixó permeten que algún dels joves que 's banyan, degut al ser vist tot nú per la seva xicota fins podria pérdrela al veurerli sas faltetas ó be sobras personals? ¿Que potser ignoran los amos de *La Deliciosa*, que algunas d' aquestas senyoras que van á la galería dels homes, podria aburrir per sempre al seu amant de resultas de veurel sortir á la platja pera banyarse, convertit en os de llarch pel ó en Ravatxol del Parque? Douchs per evitar aquests disgustos que poden sobrevenir, lo mellor fora que 's privés la entrada á las donas, del mateix modo que 'ns la privan á nosaltres al seu local aygualit y en sa platja cuberta d' estoras, ó sino ¡fora barreras! ¡Fora estoráms de tot arreu! ¡Vingan onadas y visca la gresca!

Y que no 's ruboritsin per aixó las personas delicadas, puig si sortim de *La Deliciosa*, y 'ns ena ném á las rocas de baix Montjuich, trobarém á la gent d' abdós sexes com se banyan ab tota la llibertat que hi dit. Allá veurém á las donas ab uns mals enagos ó ab uns calsetets d' home, com las bressan las onadas; com també repararém als homes que nedan ab un dolent tapa-rabos y de vegadas fins ab un mocador á tall de *fulla*.

Y aixó passa en ditas rocas, en las platjas de Ca 'n

Tunis y en totas las de Catalunya ahont no hi ha establiments de banys de mar ó be personas que no pogan gastar los rals pera anarhi. Y ben mirat, en las rocas es ahont las donas poden satisfacer mes bé la curiositat dels batxillers que las rodejan com també poden ser mes aviat aussiliadas per ells en cas de necessitat. Aixís ho crech jo y aixís ho dona á creure lo meu inolvidable net ab lo sonet que ha escrit expressament per aquets cas.

Diu aixís:

BANYS EN LAS ROCAS

En las rocas que 'l mar escumòs banya,
unas noyas, com fadas enciseiras,
ab las onas jugavan falagueras
demostrant totas ser de una companya.

Per últim ve una onada que s' afanya
per endurselas totas cul-arreeras;
ellas xisclan; no 'ls val lo anar lleugeras,
ni per sortir del mar la seva manya.

Jo, al veurho, corro, 'm llenso á las onadas,
y buscant per pescar á la mes guapa...
¡una cipia monstruosa se 'm arrapa!

Rhent surten del bany totas plegadas;
lo naufragi va ser una *camama*;
las fadas eran... ¡pues! La cipia... ¡la ama!

Y prou per avuy; perque ab la calor que fá y la que jo agafo en mon quarto tot escrivint, estich fastidiat, estich aburrit... y fins me venen ganas de tirarme de cap á mar.

L' AVI DE A. ROSSELL.

ACUDIT

Un vá preguntar á un castellá, de qué havia mort la seva dona.

—De la *gota*, va contestá aquest.

Be, vaja, poca diferencia, de la mateixa malaltía que la meva.

—De qué murió la de usted?

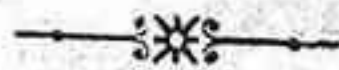
—Del trago.

PENSAMENT

La mort es una *primera de Madrid* que ningú la vol.

De dijous a dijous

(DIÁLECHS SETMANALS)

GSCOLTI ¿ahont dimoni vá ab lo nás envenat?

—Calli, home! Lo día de la pedregada m' estava darrera 'ls vidres del balcó, quan vé una atmetlla d' Arenys d' aquellas, romp lo vidre, y 'm toca á la punta mateix... aquí... miri...

—Caramba! Si 's descuyda 's queda sense.

—Lo vidre 'm vá saber gréu, perqué 'l nas ray..., ja creixerá si vol.

—Ja va ser una pedregada séria...

—No 'm recorda haver vist caure confits del cel tant granats... ¡Quin bateig!

—'Ls pobres pagesos si, qu' entre la pedregada y 'n Gamasso, no sé pas si cullirán rés aquest any.

—Ara sí que 'l Ministre d' Hisenda pot dir:—Sembla que Deu m' ajuda pera acabar de deixar pelats als contribuyents.

—Sí; pró, que 's guardi bé dels efectes de la pedregada D. German.

—Ben net; perque si ab la pedregada de recárrechs cullim róchs en compte de fruyts.. ¡ay d' ell!

—Oh! y durant la tempesta de protestas que té á sobre, es m lt fácil qu' en la vinya de son ministeri sols hi caygui pedra seca, antes de gayre.

—Y llavoras si que caldrá que Deu l' ajudi á n' e' pobre Gamasso.

—Donchs, que Deu l' ampari.

—¡Un altre assessinat al altre cantó de la Rambla

—¡Si ja es vell!

—¿Com s' entén? Si ha estat aquesta nit passada...

—Ja ho sé; pró d' ensá d' aquet, ja n' hi hán hagut mitja dotzena més.

—¡Recristo! Donchs digaéu que hi ha més perill vivint aquí, que á la *Catreria*...

—No ho fassi tant fort, tampoch! S' ha d' aná ab cuydado y previngut de las vuyt del vespre per amunt... y ¡ojó! res mes per segons quins carrers.

—¿Y aixó 'us sembla poch, malvinatje la seguritat pública?

—Es dir! espéris; aixó si á dintre mateix del pis no 'l pelan.

—Empró, ¿y 'ls de la... *daixonsas* que fan parats?

—Se fan de... *dallonsas* ab tots nosaltres, veliaquí.

—Y jo ab tots ells, ¡ah! si jo manés...

—*Pst!*... no s' enredi.

—Véus? Ja t' ho deya, jo; está més fresca y sana *ta Dolores* que la *Mariana*.

—Vés en nom de Deu, beneyt! Sempre estás enredat ab donas.

—¡Je, je, je! Ja m' ho pensava que 'm contestarias aixó... ¡Qu' ets burro! Si jo vul dir lo drama.

—Ah!.. Jo ho crech! Y es molt més seductora la *Lola* tant per las formas, dich jo, per la forma com pe 'l fondo.

—APOCH, apoch; no 'm fico en interioritats, ¿sabs?..

—Vull dirte que fins l' argument de *La Dolores* es més convincent que 'l de *Mariana*.

—Jo també ho trobo; la vritat.

—Y després! ¿No 't sembla que fins la moral del drama de 'n *Feliu* es més digne de regirse que la del altre?

—Com que la moral del altre no hi es... ¡al contrari!

—Es mes franca y senzilla la *Dolores*.

—Pró vá més ben vestida la *Mariana*; fa més *goma* aquesta.

—Vetaqui perqué la varen premiar: per poguer pagar la modista.

—Com que la *Dolores* 's vesteix ella mateixa.

—Jo lo que 't dire es que ha agradat molt més la aragonesa que la madrilenya.

—Y jo lo que 't puch contestar es que tant si 's diu *Dolores* com si 's diu *Mariana*, m' agrada mes la *Guerro* que tú, Pau.

—També 't crech, Lássaro.

J. BARBANY.

LA DOLORÉS

Si vas a Catalunya
pregunta por la Dolorés,
que es una chica muy guapa
y amiga de hacer favores.

Peleon

ESCENA FINAL DE L' OBRA

No mes hi faltan á terra moltes cigalas de las que llenza 'l sargento durant la representació.

Teatros

NOVETATS

Per fi la companyia Mario 'ns ha representat *La Dolores* del nostre amich Feliuhet com li dihem los que 'ns apreciém ab sa amistat.

¡Pero quina *Dolores* sortí!

Lo Sr. Mario en lo sargento Rojas, tan ditxaratxero y valent á lo andalús, li sobra l' amor que porta á la Arrendataria, ja que sempre está fumant pitillos y li faltan los tres galóns del reenganx. La Srta. Guerrero se cuyda no mes que de la *toilette*, (diembo en francés que aixis á ella li agradará) pero en quant al desempenyo de la *Dolores* que ella representa no resulta la *criada del meson* que per sa gracia á tothom enamora sino que mes prompte podria dirseli la *senyora* del mateix; lo Sr. Tuillier en lloch de ser lo tronera del *Aragon* sembla un *chulo* del *Lavapies* y en quant al Sr. Balaguer que s' encarregá del opulent Patricio lo trasformá en baylari de circo equestre que ni ballan ni fan riurer. L' únich artista que feu *algo*, fou lo Sr. Garcia Ortega en lo seminarista ja que la declaració d' amor del según acte la digué d' un modo magistral. En lo resto de la obra li faltan facultats artísticas.

La unanimitat del públich estigué per complert ab nostre veredicte expresat, puig que en bastantas ocasións dongué mostrás desagradables arrivant alguns al final de la obra á cridar *fuera actores* mentres á son llorejat autor Sr. Feliu y Codina se li prodigava una ovació de las mes entusiasmadas que s' han tributat en nostres teatros.

Lo Sr. Feliu assediad per las aclamacións se veje obligat á adelantarse sol, fins que al final volgué fer participar dels aplausos al Sr. Garcia Ortega, l' únich actor que durant lo tráscurs de la representació havia lograt sentir alguna mostra de aprobació.

Ab fonament creyém que lo Sr. Mario y sa companyia procurarán quant antes, resarcirse d' aquesta deshonra artística.

Pera avuy s' anuncia l' estreno de *Abogar contra si mismo* obra de Miquel Echegaray.

TIVOLI

La telefonista opereta en dos actes perteneix de plé al género que *protegeixen* los de *La llufa ¡ay! La fulla*, per lo tant si la Empresa logra las iras de tan *mística* associació, creyém té obra assegurada per temps. Are si ab *la telefonista* aquets li fan lo *sort* y s' ha de refiar per si y ante sí sols del favor del públich, no creyém sigui obra duradera en lo cartell per mes que hi hagi alguna escena cómica en lo primer acte y una *carrilera* de frasses groixudas en lo según.

De la música se feren repetir alguns números, pero en general no despunta per sa originalitat.

En la execució si distingiren las Srtas. Martinez y Ferrero y lo Sr. Pinedo.

Al final (en lo dia del estreno) alguns demanaren l' arreglador Sr. Granés y sens dupte per *equivocació* sortí lo director Sr. Pérez Cabrero.

La equivocació no 's pot dir, fos per falta de comprensió en lo *tacto* porque... tot son homes.

CATALUNYA

Un colossal triunfo lográ l' eminent Sr. Vico ab la mort de *La muerte Civil* deixant á los concurrents estátichs de assombro al contemplar tanta vritat y tan conciensut estudi com hi ha fet dit actor.

També la Sra. Contreras lográ en la nit de son benefici que executá lo drama *De mala raza* y lo monólech *Dia completo*, una gran ovació y veurer lo seu *camerino* atestat de regalos. Las molts simpatias de tant eminent actriu se veieren palpables en dita nit que nosaltres creyem justas ja que á son talent gens comú, si uneix una modestia excessiva.

Nota. La funció á pesar de tractarse de la primera actriu de la companyia, siguié dintre del abono.

Pera ahir estava anunciat lo benefici del Sr. Perrin, ape-

llidat primer actor, ab *La muerte en los labios*. Veurém com ne sortirá ab lo Conrado.

Pera lo divendres anuncia lo seu lo Sr. Vico ab sa obra predilecta *O locura ó sausidad*. No 's podrá queixar lo senyor Echegaray del proteccionisme de la companyia vers á éll.

¡Si al menos correspongués ab igual galanteria!

CALVO-VICO

Ab *Los sobrinos del capitán Grant* han trobat un' altre mica y en vritat que tant per la presentació escénica com per lo desempenyo bastant acertat (y molt superior al *ralet* de entrada) que hi donan los actors, son dignes de dita distinció.

Hi sobressurten las Srtas. Miquel y Gil y los Srs. Gil y Güell aixis com també lo celebrat actor cómic Sr. Colomé que posteriorment y ab molt agrado del públich ha sigut contractat, encarregantse del desmemoriat Doctor.

La Empresa volguent deixar grats recorts de sa permanencia en la *casa*, procura per tots los medis possibles complaure al públich, per lo que ha contractat per solas 4 funcions á la Mlle. Diana Donnusé coneguda per *La bella Chiquita* que ha obtingut los honors de célebre, á causa de sa hermosura, per los sabrosos *couplets* que canta, dansa del ventre que executa y esculturals formas que exhibeix.

Apenas s' ha obert l' abono que es una carrera feta los fervents *adoradors* que s' han presentat á la Administració en busca de localitats.

Preveyém un gran éxit per la Empresa, molt regositj per los guetos y una forta dóssis de rabieta á los sectaris de *La fulla*.

CONCERTS D' EUTERPE

Lo seté de aquesta temporada está anunciat pera lo próxim dimars festivat de Sant Jaume en que tindrà lloch l' estreno del coro *Remors matinals* intercalat ab escullidissimas pessas.

UN CÒMIC RETIRAT

FORA, FORA...

¿Veú lo tenir tants mosquits
que ni un sol instant la deixan
y que per tot la segueixen
ab galanteix qu' enamora,
fora, fora...

¿Veú l' anar tant pe'ls carrés
ab alguna qu' altra amiga
rodant botiga y botiga
vessantli l' olla á tot' hora,
fora, fora...

¿Veú lo dur mitjas de seda
y bons vestits de satí
havent després de patí
gana per semblar senyora,
fora, fora...

¿Veú lo gastar dents postissas
y dels altres lo cabell,
lo pintarse de vermell
per ser un xich passadora,
fora, fora...

¿Veú aixó de ser *savors*
als que li donan dinés.
quan á mi indiferent m' es
perque no tinch ni penyora,
fora, fora...

P. COLOMER.

LA DOLORES

Rosetta

—Ja cal qu' abans d' anarsen m' hi fassis pensar que
vuy portar un sargento de cera á la Bonanova.
—Per qué?
—Perque quan encara lo públich no 'ns ha omplert
cap nit l' escenari de patatas, ja no ho farà.

Dedicatòria

À LA SENYORETA **CARME MOURE**

PREN paciència una mica
y escolta, nena bonica,
si 't vols molestá un xiquet,
aquets versos que 't dedica
un parroquiá de ralet.

Detrás del palco primer
á la dreta de la escena,
cada nit sento ab plaher
las obras de tota mena
que ab tanta gracia sabs fer.

Com qu' estich tan á la vora
puch atiparme á desdir
y contemplar á tot 'hora
aquets ulls que 'm fan patir,
y aquell cos que m' enamora,
aquell naset perfilat,
aquella boca tan xica,
aquell braset satinat
y 'l conjunt tan acabat,
d' escultura tan bonica.

Y al mirarte 'l meu cor gosa
y fins sento, nena hermosa,
un tendre afany dintre 'l cor...
jo no sé si aixó es amor
ó bé si es un altre cosa.

La teva veu impressiona
perque sembla veu de cel,
la dicció la tens molt bona,
com artista vals, Miquel,
pró vals molt mes com á dona.

A n' aquí faig punt final
perque tinch por de cansarte,
pró creu y no creurás mal,
que aquí hi ha un jove formal
disposat sempre á... admirarte.

Adéu, donchs, nena bonica,
Qu' aquí acabo la palica,
puig m' han fet agafar set
aquets versos que 't dedica
un parroquiá de ralet.

OCLIME OILL.

AVIS

Avisém als nostres lectors que tenim hermosas fotografias de las mómias dels amants de Teruel D.ª Isabel de Segura y D. Diego Marsilla, tal com se conservan á l' Iglesia de Sant Pere d' aquella històrica ciutat.

A pesar del tamany de las fotografias que son de 21 X 13 las doném á r'25 pessetas cada una en aquesta Administració perque pugan adquirirlas totas las classes de la societat.

TEATRO DE CASA

Després d' una gran sinfonia titulada *May curarém*, se posará en escena la comedia tragi-fastigosa

¡LO FRAU!

Desempenyada casi tota per una colla de sangoneras del Estat.

Per aquesta obra los Srs. Urlegés y Mogaras están pintant una decoració que representa la *Aduana de Barcelona*.

La pessa d' actualitat:

Las clavegueras

ó

¿Ahont desembocan las letrinas de la Casa gran?

Lo Sr. *Ròt de Bledas* está escribint pera aquesta comedia una marxa titulada *La lley del embut*.

Nota.—Al que rigui durant la representació, no se l' enterará de com ha anat l' assumpto del *Marqués de las Hervas*

Secció Regiliosa

Gran funció *burotòfila* al carrer d' Aribau.

Va predicar lo pare *Diluvio* deixant ab molt bon lloch al pare *Vilaseca* y á la Comissió consumidora; als subalterns d' aquesta agrupació, *nada menos* que 'ls va amenassar, en que, si no seguían millor los preceptes de las nostras santas lleys, pot ser fessin lo fi que varen fer los frares l' any 35. ¡Bufa!

Campanadas

Contra lo que esperavam ha seguit agravantse la malaltia que vé sufrint fá alguns mesos lo nostre estimat company, lo popular dibuixant D. Ramón Escaler, havent rebut lo divendres de la setmana passada los sants sacraments.

Fem de nou vots pera que un esforç suprem de la Ciencia pugua deturar los efectes de tan cruel enfermetat, tornant entre nosaltres al bon amich y al distingit artista.

La setmana *econòmica* qu' acabém de passar ha sigut rica en aconeximents.

Motins á Teruel, motins á Valencia, motins per totas parts; y aquí á Barcelona robos, assassinats, atropellos dels burots, batallas entre aquets y 'ls matuters, demanin... la mar!

Be, es lo programa que 'ns va prometre 'n Sagasta en lo teatro de Nòvedats quan pretenia la má de la *nívia*.

Que torni.

La setmana passada várem rebre una agradable sorpresa.

'Ns várem creure qu' havia ressucitat *El nuevo intermedio* Pero no era éll.

A tots los que 's vulguin provehir d' aygua naf pera cassos de necessitat, pur é inmillorable, los recomanem, en la seguritat de que 'm ne darán las gracias, la acreditada de D. Andreu Famadas, de Girona, que 's troba de venda en tot Catalunya y en aquesta ciutat en los carrers de la Bo quería 23 y Salvá, 44

No més pel gust de probarla un se pot desmayar.

Llegim en un periòdich que l' autor de *La Dolores* prohibi las representacions de son drama en lo teatro del Duque de Cadiz per temor de que la obra ab poder d' aquells *còmichs* ni son autor mateix l' arriparia á coneixe.

¿Que voldir que la coneix per la companyia *eminente* de 'n Mario?

La denuncia del Sr. Cañellas ha quedat morta.
Ha fet lo mateix fi que la del Mercát d' Hostafranchs.
Aixó sí, no prengueu cédula y ja vos dirán quantas tan quinze.

Igualtat devant la llei
desde el zapatero al rey.

¡Angels de Deu!

Un dels mes trascendentals acorts pres per la junta de defensa de la Corunya, es lo de retirar los seus valors del Banch d' Espanya.

Si ferho igual determina
tan sols un' altra *vehina*,
ja 's pot dir, Banch, que fas ayguas;
y no 't deixis lo parayguas,
que la *tempesta* é *vicina*.

Sort que de bitllets jo no 'n tinch; del contrari; ja me 'n desfeya avuy mateix.

Al encarregar-se lo nostre apreciat Director Sr. Ferrer y Codina de la direcció del periòdich castellá *La Saeta*, no per aixó ha deixat la del nostre setmanari, ab lo mateix interés d' abans.

Fem aquesta aclaració en vista d' algunas preguntas que se 'ns han dirigit referents á aquest assumpto.

L' arcalde de Alba ha sigut processat per l' audiència d' Almeria, demanant l' acusador privat contra D. Joseph Ocaña, qu' així, s' anomena aquell monterilla, nada menos que 3.038 anys de presó per 217 delictes.

Si 'l tribunal s' hi conforma, quan haja complert la sentència ja trobará tots los parents y coneguts morts.

Oh .. y tal!

Lo reputat primer actor de carácter D. Miquel Pigrau ha sigut ventatjosament contractat pera formar part en la notable companyia dramática que s' está organisant pera la próxima temporada d' hivern en lo teatro de Novedats.

Felicitém á la Empresa per tan valiosa adquisició ja que lo creador del «D. Patricio» de *La Dolores*, mereix figurar en las mes escullidas companyias.

Repichs

A Teruel dias passats volían *lynchar* al bisbe y cremar lo seu palau.

L' agredit va posar terra entre mitj.
No li devia venir be sufrir lo martiri.

¿Varen anar á veure *La Dolores*?
No?... Han fet be.

No extranyém que l' Academia li negués lo seu favor si va veure la obra desempenyada per la companyia del senyor Mario.

Vaja, que 's deixin de tocar *pessas de concert* y no 's moquin de *peleneras* y *soleás*.

La companyia de 'n Tutau, ab tot y ser una companyia d' actors *provincians*, va estar molt per sobre de la de aquelles eminencias.

'S veu que *La Dolores* es un toro que ja li va agafá *jinda* lo Sr. Mario al serli presentada pera estrenarla á Madrid. Pero al últim ha tingut de sufrir la *cojida*.

Y ferma!... á lo *Espartero*.

Un *punxaire* va asaltar un domicili sense que tingués de menester per rés l' auto... de fé.

Dos escolanets y una escolaneta varen tenir qu' entrarlos á una farmacia.

Tot ab l' ordre que requereixen sempre aquesta classe de arguments.

Rés se sab de com ha quedat alló d' aquell mestre que dias passats anava derrera d' un capellá á la Rambla de Catalunya, cridant: *pillo!* *lladre!* y altres tractaments per l' istil.

Secció Marítima

En alta mar la velera goleta *Coruña* está dant cassa al *leviatán* ¡*Banch!* que carregat de paper d' estrassa se veu lo barlovent guanyat per la seva perseguidora.

La gent experta de mar preveu un abordatge inevitable, qu' ha de dar per resultat la pèrdua del cargament y per conseqüència la ruina dels armadors.

Lo vigia de la isla del *Cambi* s' está enfilant á cada moment mes amunt de la *torre* pera veure millor lo desenllás d' aquest drama marítim.

Los que podrian evitar lo sinistre están preparant los baguls plens de cinquenas per anarsen á refrescar la panxa á Sant Sebastiá ó á Biarritz.

Telegramas

Madrid, 18.—4 matí.—Los Srs. Maura y Romero Robledo, varen reproduhir, casi, l' escena del comte de Rius y lo Sr. Cañellas per lo qual hem deduhit que si l' *un embruta* l' *altre enmascara*.

Rés d' alló del desfalch á l' hisenda denunciat pel Sr. Cañellas.

Al revés; ara diuhen que també desfalca lo ministre *nivellador*.

Pero, cá, tot mentida ¡Vaya uns ells!

Arenys de Mar, 18.—5 id.—La pedregada del di-vendres no va ser pedregada, va ser un *Gamasso* ab totas las sevas reformas.

No ha quedat rés sensé.

CORRESPONDENCIA

Anirá: J. Oliveras, J. T. R., Ramonet R., C. de la B. y J., Pau Nassos, Ramón Tort, Eusebi Gras.

De J. Escachs y V.: *Lo Positivo* y prou.—De Pepito 'l Royo: *Epigrama* y prou.—Valentí Carné: Miris que *sont profana!* Y posada en música! Y alló de: *aprop del teu costat!*—Un A. Vendrellench: ¿Vol dir que las aurenetas volan juntas y divididas al mateix temps? enterissen be.

Espinot: Es vell aixó dels *bilingües*.—J. Massagué y R.: Home, no 'n digui *erradetas*; aixó passa d' *erradassas*. ¿Vol dir que no ho ha fet expressament?

Tot lo demés es al cove, y n' hi ha un munt.

LA TOMASA

PERIÒDICH FESTIU, IL-LUSTRAT Y LITERARI

◆ PREUS DE SUSCRIPCIÓ: ◆

Espanya y Portugal, trimestre.	1'50 pessetas.
Cuba y Puerto Rico, id.	2 »
Extranger, id.	2'50 »
Número corrent.	0'10 »
» atrassat.	0'20 »

NOTA.—Tota reclamació podrá dirigir-se á la Administració y Redacció del periòdich, carrer de Sant Ramón, número. 5—LITOGRAFÍA DE RIBERA Y ESTANY.

—Me tienes loco, formal;
y estoy hasta *capficat*,
y pot sé haga un disbarat!
—¡Mira que n' ets d' animal!

SECCIÓ DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA

La primera n' es vocal,
ma *hu-dos* un verb dona,
la tercera es animal
y veurás que mon *total*
es carrer de Barcelona.

XACOLATÉ PETIT.

TRENCA-CAPS

A E I O U

Buscar quatre consonants que comen-
adas ab aquestas vocals dongui per
ultat lo nom d' un poble catalá.

F. GARCIA. A.

LOGOGRIFO NUMERICH

- 1 2 3 4 5 6 7.—Poble catalá.
- 3 3 7 4 5 2.—Animal fiero (famella)
- 1 4 3 4 5.—Gran marino.
- 1 2 5 4.—En los castells.
- 1 4 3.—Verdura.
- 3 2.—Article.
- 6.—Consonant.

JOAN DEL PORTALET.

TARGETA

Ramiro Salas y Tela

Formar ab aquestas lletras deguda-

ment combinadas lo titol d' una come-
dia catalana.

DOS BARBERS.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO ANTERIOR

Xarada.—*Ca-mi-la*.

Logogrifo numérich.—*Termópilas*.

Trenca-caps.—*LA TOMASA*.—*Antón Fe-*
rrer y Codina.

Geroglífich.—*Com mes caminas mes te*
cansas.

Ters de sílabas.— AM PA RO
PA LO MA
RO MA NI

ACADEMIA DE DIBUIX Y PINTURA

= de =

J. ESPINÓS

Carrer de la Universitat, 31 - 2.º

BARCELONA

PARA LAS PERSONAS TIMORATAS

Si quereis libraros de cualquier enfermedad infec-
ciosa como el **CÓLERA** depositad la confianza en el

AGUA DE AZAHAR (aygua naf)

preparada por D. ANDRÉS FAMADAS, de GERONA,
que cura rápidamente los dolores de vientre, alivia el
estómago y facilita la digestión.

DE VENTA EN TODA CATALUÑA y en GERONA
Cort-Real, 4 Farm.; Ciudadanos, 1. Conf.; Peso de la Paja, 7. Drog.